

Seminarieprogram FOR

Trädgårdsmässan Nordiska Trädgårdar
på Stockholmsmässan 11-14 april 2013

Årets tema
Växtkraft

FOR (Fritidsodlingens Riksorganisation) är medarrangör av Nordiska Trädgårdar tillsammans med Stockholmsmässan. FOR ansvarar för delar av Trädgårdsmässan som Rådgivningsgatan, de Öppna föredragen samt Seminarierna.

Rådgivningsgatan är samlingsplatsen för sällskap, föreningar och organisationer vilka alla har anknytning till fritidsodlingen i landet. Här ryms mycken kunskap och engagemang och som besökare blir Du väl mottagen i de olika montrarna. Passa på att fråga!

De Öppna Föredragen är korta kostnadsfria föredrag som pågår under mässans fyra dagar på tre olika scener i utställarhallen. Föredragen bjuder på det mesta som ryms inom tema trädgård: odling, mat, böcker, favoritväxter, utnämningar och prisutdelning mm.

Årets Seminarier har skilda teman med avsikten att täcka in så många verksamhetsområden som möjligt, för att intressera och locka trädgårdsbranschens yrkesfolk att besöka mässan. Föreläsarna är handplockade och representerar flertalet organisationer med anknytning till trädgårdsområdet. I år har vi även gästföreläsare från England och Holland.

Utställare på Nordiska Trädgårdar kommer från trädgårdssektorns olika verksamhets- och produktionsområden. Som besökare har Du möjlighet att handla, ställa frågor samt studera allt ifrån fröer och plantor, redskap och maskiner, trädgårdsmöbler och böcker till växthus och vattenanläggningar. Yrkesodlare, trädgårdsrådgivare, forskare och författare med det allra senaste inom trädgård finns också på plats för att dela med sig av sina tips och erfarenheter.

Idéträdgårdar och balkonger är kreativa skapelser och härliga inspirationskällor.

NYHET! Nordiska Mästerskapet i Trädgårdsanläggning pågår under alla dagar med avslutning och prisutdelning på söndagen. Finland, Norge och Sverige tävlar inför VM.

Anmälan till seminarium vid Nordiska Trädgårdar 2013

Varje seminarium kostar 1050 SEK. Kaffe ingår enligt programmet och i seminarieavgiften ingår även inträde till Nordiska Trädgårdar.

Anmälan kan ske antingen via e-post till: annica.larsdotter@for.se eller på www.for.se

Bifoga dessa uppgifter vid anmälan: **Namn, Företag/organisation, Adress, Postnummer, Postadress, E-post och Faktureringsadress med Ref nr.**

Anmälan senast den 18 mars 2013. Anmälningar efter 18 mars debiteras med förseningsavgift å 200 SEK. Anmälan är bindande. Vid återbud före den 18 mars debiteras halva avgiften, därefter hela avgiften.

Anmälan kan överlåtas till annan deltagare från företaget/organisationen. Bekräftelse och faktura skickas ut efter det att anmälan kommit till FOR.

Vi reserverar oss för eventuella ändringar i seminarieprogrammet.

Info: www.for.se, www.nordiskatradgardar.se

Frågor: annica.larsdotter@for.se, 070-651 70 14

Seminarieprogram FOR

Trädgårdsmässan Nordiska Trädgårdar
på Stockholmsmässan **11-14 april 2013**

**Torsdagen 11 april
förmiddag**
Kvalitet på växtmaterial
och plantering

**Torsdagen 11 april
eftermiddag**
Om träd i stadsmiljö -
inte bara lind
Natursten för torg, park
och trädgård

**Fredagen 12 april
förmiddag**
Trädgård i skolan -
närmiljö som lärmiljö

**Fredagen 12 april
eftermiddag**
Nutida kyrkogårdar i
framtidens
Perenner för park och
trädgård

Seminarium, lördag 13 april,
2013 kl.13.00 - 16.30
för allmänheten

Perenner för eviga trädgårdar

Hur tänker kända träd-
gårdsdesigners vid
planering av planteringar?
Hur använder de växt-
materialet?

Seminarium med tre
berömda gästföreläsare:
Piet Oudolf, Stefan Mattson
och Hitchmough.

Seminarier genomförs
delvis på engelska.

Kvalitet på växtmaterial och planteringar
Torsdag 11 april - förmiddag

Trädgård i skolan - närmiljö som lärmiljö
Fredag 12 april - förmiddag

Natursten för torg, park och trädgård
Torsdag 11 april - eftermiddag

Nutida kyrkogårdar i framtidens
Fredag 12 april - eftermiddag

Om träd i stadsmiljö - inte bara lind
Torsdag 11 april - eftermiddag

Perenner för park och trädgård
Fredag 12 april - eftermiddag

- 09.00-09.10** Inledning och välkommen
- 09.10-09.50** **GRO** 's kvalitetsregler för plantskoleväxter
Helena Jauhiainen, tjänsteman för GRO
- 10.00-10.40** **Trädvårderingsmanualen**
Johan Östberg, doktorand Sveriges lantbruksuniversitet, SLU Alnarp
- 10.40-11.00** **Kaffe**
- 11.00-11.40** **GSA - Green Space Award**
Kvalitetsmärkning av park- och trädgårdsanläggningar samt naturområden
Sten Göransson, ordförande Föreningen Sveriges Stadsträdgårdsmästare (FSS)
- 11.50-12.30** **E-plantor – kvalitetsmärkning av plantskoleväxter**
System, nyheter och äldre favoriter
Gunnel Holm, verksamhetsledare E-planta ek. förening
- 12.30** **Avslutning**

Moderator: Göran Andersson, Trädgårdsanläggarna

- 12.45** Inledning och välkommen
- 12.55** Svensk eller importerad sten – möjligheter och risker
Stensorter och ytbearbetningar
Kurt Johansson, professor Landskapsutveckling SLU
- 14.25** **Kaffe**
- 14.50** **Grå och gröna ytor. Hur kombinera hårt och mjukt?**
Redovisning av ett Vinnovaprojekt
Thorbjörn Andersson, professor SLU landskapsarkitekt Sweco arkitekter
- 16.30** **Avslutning**

Moderator: Göran Andersson, Trädgårdsanläggarna

- 12.45-12.55** Inledning och välkommen
- 12.55-13.35** **Rätt träd för rätt plats och funktion**
Strategier vid val av stadsträd
Henrik Sjöman, forskare SLU
- 13.45-14.25** **Dendro Safari**
Presentation av stadsträd
Henrik Sjöman, professor SLU
- 14.35** **Kaffe**
- 15.00-15.40** **Forts. Dendro Safari**
- 15.50-16.30** **Standard för trädinventering i urban miljö**
Johan Östberg, doktorand SLU Alnarp
- 16.30** **Avslutning**

Moderator: Henrik Sjöman, SLU

Torsdag 11 april – förmiddag

Kvalitet på växtmaterial och planteringar

FÖRBÄTTRING AV VÅRT växsortiment är ett ständigt pågående arbete. Plantskoleväxter som saluförs i Sverige bör självklart innefattas av vissa kvalitetsregler, allt för att växterna ska uppnå en säker etablering, tillväxt och utveckling. För att säkra och behålla den kvalitet som arbetats upp inom den svenska plantskoleverksamheten, har speciella kvalitetsbestämmelser tagits fram. Dessa regler är förvisso ingen nyhet, men revidering, omändring och anpassning av bestämmelserna är ett återkommande arbete för att säkerställa en kvalitetsmässig uppdatering.

Det växtmaterial, som inte uppfyller gällande kvalitetskrav bör inte säljas eller offereras varken i detaljhandeln eller i grossistledet. De växter som tas in i sortimentet och som får

E-plantstatus har förbättrade egenskaper jämfört med motsvarande växter som redan finns på marknaden. E-plantor kan också vara utprovade nya växter som fyller en lucka i sortimentet.

Vad kan man göra för att anläggning och skötsel av parker ska uppnå såväl hög kvalitet som långsiktig hållbarhet?

GSA är ett utarbetat system för certifiering av parker och grönytor, en form av kvalitetsstämpel. I Danmark och Norge har certifieringssystemet redan tillämpats och i Sverige räknar man med att den första parken blir certifierad hösten 2013. •

Torsdag 11 april – eftermiddag

Natursten för torg, park och trädgård

NATURSTEN ÄR ETT material som tack vare modern teknik är såväl överkomligt i pris som möjligt att bearbeta på ett helt annat sätt än bara ett tiotal år sedan. Vi ser användning av natursten öka på bekostnad av betong och asfalt. Det gäller privata trädgårdar, torg, parker och gatumiljöer.

Natursten har förmåga att skapa karaktär på ett sätt som få andra material. Naturstenen har ålder och berättar en historia. Rätt vald natursten är i princip outslitlig och kan återanvändas många gånger om. Under de senaste årtiondena har utbudet av natursten på den svenska

marknaden ökat enormt och då natursten inte är ett entydigt begrepp är spännvidden i egenskaper hos de olika stensorterna mycket stor.

För att utnyttja naturstenens stora kapacitet då det gäller estetik, funktion och hållbarhet krävs därför stor omsorg vid val av stensort. Förskrivande led måste uttrycka sig tydligt om utfallet ska bli det man tänkt sig. Man kan även där ange sina miljöambitioner. •

Torsdag 11 april – eftermiddag

Om träd i stadsmiljö – inte bara lind

PLANTERING AV NYA TRÄD uteffter gator, på kyrkogårdar, i alléer och parker är förenligt med höga kostnader. Stora träd i våra städer utgör ett stort kapital och bör i mänskliga mått vara både långlivade och tåliga. Varför har då lind blivit det vanligaste trädslaget i våra tätorter? Gäller inte biologisk mångfald när det handlar om val av stadsträd?

Mycket tyder alltså på att vi använder för få trädarter i våra stadsmiljöer och att bristande mångfald kan ställa till problem såväl nu som i framtiden. Frågor kring val av träd i urban miljö är idag högst aktuellt. Vi behöver

därför finna lösningar för att kunna välja ett mer blandat växtmaterial och det innefattar såväl olika trädslag som nya arter.

Standaren för inventering av träd tar ett samlat grepp om hur träd i urbana miljöer ska inventeras och värderas för att möjliggöra en jämförelse mellan olika förvaltningsalternativ. Målet på sikt är att bygga upp en nationell kunskapsbank. •

Fredag 12 april – förmiddag

Trädgård i skolan – närmiljö som lärmiljö

VAR STÅR VI IDAG NÄR DET GÄLLER SKOLTRÄDGÅRDSVERKSAMHETEN? Skolgården är oftast den enda utemiljö som eleverna vistas i under vardagarna. Vilken uppväxt ger vi våra barn, när skolornas utemiljö, som skulle kunna vara både kreativ och utvecklande, mest består av platta och kala asfaltytor?

Skolparken, skolträdgården och naturen – den gröna skolmiljön – ska fungera som ett pedagogiskt klassrum med tydliga kopplingar till så många olika ämnen i undervisningen som möjligt. Utomhuspedagogik kan och ska vara en möjlighet där läroplanens mål finns med. Hur kan man få in trädgårdstänkandet även för lärare och

elever på mellan- och högstadiet? Sambandet mellan den inre och yttre skolmiljön borde vara lika genomtänkt som vid planering av ett bostadsområde. Gestaltning och pedagogik ska gå hand i hand! Men får trädgården i skolan se ut hur som helst? Svaret beror på vem som svarar, vad som är syftet och vilka förutsättningar som finns.

Framtidens skolträdgårdar – spänn bågen lite till! •

Fredag 12 april – eftermiddag

Nutida kyrkogårdar i framtiden

VÅRA KYRKOGRÅRDAR ÄR, precis som parkerna, gröna offentliga rum där besökarna förväntar sig att finna välsköta – såväl mjuka som hårda – ytor. Och självklart är kvaliteten i skötseln av våra kyrkogårdar oerhört viktig. Men vilka krav på skötselstandard ska vi och kan vi ha?

I samarbete och efter önskemål har en gemensam handbok för kyrkogårdsbranschen tagits fram. Kvalitetsbeskrivningar och funktionskrav tillsammans med råd och riktlinjer för skötsel och underhåll syftar till att ge kyrkogårdsförvaltningarna stöd och underlag för

driften av anläggningen.

Askgravlund är en relativt ny gravform med ett minnesmonument – en platta – där de begravdas namn anges. Denna gravform är därför ett mindre anonymt alternativ till dagens minneslund. Hur anpassar man gamla kyrkogårdar till nyare gravskick som en askgravlund och hur stor betydelse har själva utformningen – designen? •

Fredag 12 april – eftermiddag

Perenner för park och trädgård

EN TREND I moderna planteringar är att lösa upp de s.k. blockplanteringarna och istället låta växtkompositionen bli mer charmigt vildvuxen. Att gå från det tama till det vilda ger planteringar ett nytt perspektiv.

Piet Oudolf är en internationellt känd holländsk trädgårdsdesigner och upphovsman till parkskapelser som bl.a. 'The High Line' och 'The Lurie Garden'. Vi får höra Piet beskriva sina tankar och idéer kring planering och plantering av perenner och berättar om en del av sina spännande projekt världen över.

Skönheten är otroligt viktig, men den ska vara hållbar och långsiktig, menar trädgårdsmästare Stefan Mattson som har ett förlutet i Enköping och hos Svenska Bostäder.

Det är minst lika avgörande hur en park – och trädgårdsanläggning sköts och underhålls – och av utbildad personal – som hur densamma planeras och byggs upp från början.

Plantering eller sådd av örtartade blomsterängar är en spännande idé som skapats av engelsmannen James Hitchmough. Utformning och anläggning av blommande ängar i större eller mindre skala kan användas på flera olika sätt. Liksom Piet är James även författare till ett flertal trädgårdsböcker. •

Med tre berömda gästföreläsare: Stefan Mattson, Piet Oudolf och James Hitchmough Delvis på eng.

- Inledning och välkommen** **09.00-09.10**
- Att lära sig mycket och ingenting veta – om utomhuspedagogik** **09.10-09.50**
Torsten Kellander, utomhuspedagog Movium SLU
- Då har vi "avverkat" skogen** **10.00-10.50**
Hur kan man jobba med många ämnen utomhus med lite äldre elever från åk 6-9? En inspiration för alla att jobba mer med utomhuspedagogik.
Kerstin Hessele, lärare och Marie Pilfalk, rektor Broholmskolan i Lidköping
- Kaffe** **11.00**
- Ordning & röra. Fint & fult.** **11.25-12.10**
Skolgårdens natur och trädgård kan gestaltas på olika vis. Exempel på miljöer som skapats av eller för barn.
Anna Lenninger, landskapsarkitekt Lenninger lek & landskap. Medverkar i Moviums uppdrag att samordna och sprida kunskap om barns och ungas samspel med sin utemiljö.
- Diskussion och avslutning** **12.15**
- Moderator:** Annica Larsdotter, FOR

- Inledning och välkommen** **12.45-12.55**
- Kyrkogårdshandboken – kvalitetsbeskrivning av kyrkogårdsskötsel** **12.55-13.35**
Angela Sandell, coordinator på Movium SLU
- Arbetsvolymmätning av kyrkogårdsarbete** **13.45-14.25**
Jan-Olof Hägmark, kyrkogårdskonsult Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation
- Kaffe** **14.35**
- Att jämföra kyrkogårdar – nyckeltalsredovisning** **15.00-15.40**
Johan Östberg, doktorand SLU Alnarp
- Platsen för oss som är kvar – design av askgravlunder** **15.50-16.30**
Ulf Nordfjell, Ark LAR/MSA Ramböll Landskap och Plan Stockholm
- Avslutning** **16.30**
- Moderator:** Ann-Britt Sörensen
Fil.lic doktorand i landskapsarkitektur, kyrkogårdsfrågor

- Inledning och välkommen** **12.50-13.00**
- Planting where planting meets ecology (Gestaltning möter ekologi)** **13.00-13.50**
Planting principles, Projects and Gardens to visit
Piet Oudolf, världsberömd trädgårdsdesigner från Holland
- Från Drömparken till Skärholmens perennpark - erfarenheter från en resa** **14.00-14.50**
Stefan Mattson, trädgårdsmästare Halmstads Fastighets AB, f d trädgårdsmästare i Enköping och Svenska Bostäder.
- Kaffe** **15.00**
- Herbaceous meadows rather than mown grass (Blomsterängar i stället för gräsytor)** **15.30-16.20**
Planting or sowing meadows, Woodland understories, The London Olympic Park and other projects.
Hitchmough, Professor of Horticultural Ecology at the Landscape Architecture School in the UK.
- Avslutning** **16.30**
- Moderator:** Elisabeth Svalin Gunnarsson, Kulturträdgården